

KUTSALLIKLA TUTSAKLIK ARASINDA BİR MESLEK ÖĞRETMENLİK: SORUNLAR, YAKLAŞIMLAR VE BEKLENTİLER

*Fatma FİDAN**
*Ahmet FİDECİOĞLU***

Özet

Eğitim, günümüzde sosyo-ekonomik gelişmenin temel araçlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Bu özelliği nedeniyle de farklı dinamiklerin etkileşimini ve değişik kaynaklardan beslenen sorunları da içermektedir. Bunlar, sistemin işleyişi, öğrenciyle ilişkili unsurlar, kurumsal ve öğretmenlerle bağlantılı değişkenler olarak sınıflandırılabilir.

Yapılan araştırmada, öğretmenlerin eğitim sürecine yönelik sorunlara yaklaşımı ve bu bağlamda mesleki ve kurumsal bağlılıkları araştırılmıştır. Öğretmenler sorunlara ilişkin öncelikli kaynak olarak sistemin işleyişine vurgu yapmışlardır. Diğer yandan öğrenci bağlantılı faktörler ile kuruma ilişkin karakteristiğinin önemi dile getirilmiştir. Bu süreçte öğretmenlerin mesleki tutumları incelendiğinde, mesleki bağlılıkların görece güçlülüğüne rağmen çalışma şevki noktasında özellikle "gelir ve statü" kaynaklı sorunun yaşandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim, eğitim sistemi, öğretmen, eğitimde sorunlar.*

"TEACHING" A PROFESSION BETWEEN SANCTITY AND CAPTIVITY: ISSUES, APPROACHES AND EXPECTATIONS

Abstract

Education is accepted as one of the basic means of socio-economics improvement. It contains mutual effect of different dynamics and also difficulty from various sources due to its feature. They can be classified as the operation of the system, the factors related to students, and variables connected with institution and teachers. The purpose of this paper is to examine teachers' approach to problems of educational process and their professional and institutional commitment in this context. The teachers emphasized how the system is operated as a main source associated with troubles. Moreover, it was found that both the importance of institutional qualification and the factors related to student were stressed. In this process, in spite of the relative strength of their professional commitment; it was found that the decrease based on status and income, in terms of working enthusiasm

Key Words: *Education, Teacher, Problems in Education System.*

GİRİŞ

Eğitim, günümüzün gelişen ve dönüşen toplum yapısı içinde değişime uyum sağlayabilmenin anahtarı olarak anlam kazanmaktadır. İnsanlığın üst noktasını ifade eden eğitim etkinliği, toplumların gelişmesinin temelidir. Eğitim sisteminde elde edilecek başarı diğer süreçlerde de başarıyı beraberinde getirmektedir. Bu nedenle eğitim sosyo-ekonomik süreçler içerisinde öncelikli ele alınması gereken bir olgudur. Eğitim, insan yaşamının

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, SAKARYA, ffidan@sakarya.edu.tr

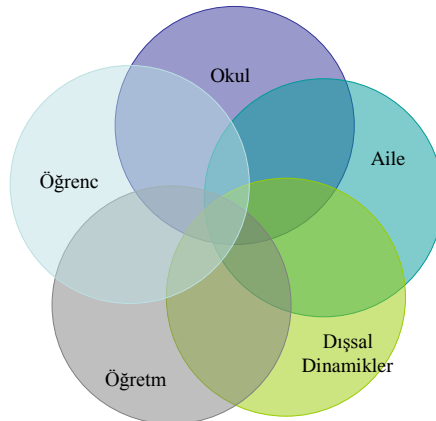
** Dr., SEDAŞ, afidecioglu@hotmail.com

her döneminde yer alan önemli bir etkinlik olması dolayısıyla bütünsel bir süreçtir. Günümüz toplumlarının genel karakteristiğini ifade eden bilgi çağında bilgi eskiye oranlara çok daha hızlı bir şekilde artmakta, yayılmakta ve geçersizleşmektedir. Bundan dolayı değişim günümüzün en temel kavramlarından biri haline gelirken, değişime ayak uydurmak ise herkesin yapması gereken bir eylem olarak önem kazanmaktadır. Eğitim ise bu faaliyeti gerçekleştiren en önemli araçtır. Eğitim süreci sosyo-ekonomik dinamiklerin ve çok yönlü etkileşimin odak noktasını ifade eden oluşumuyla güçlükler içeren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim sürecinde başarıya ulaşma, çok yönlü çaba ve desteği zorunlu kılmaktadır. Bu da, sistemin çok yönlü problemi içermesine ve yine çok yönlü çareler üretilmesine yönelik ihtiyacın varlığına işaret etmektedir. Bu noktada eğitim sisteminin temel unsuru olan öğretmenlerin mesleki tutumları ve mesleki bağlılıkları sürecin başarısı için temel unsur olarak önem kazanmaktadır. Özellikle sistemin temel unsuru olan öğretmenlerin sisteme dâhil edilmesinin ve üretilen strateji ve politikalara bütünleşmesinin derecesi önem taşıyan bir unsurdur.

EĞİTİM, ÖĞRETMEN VE KUTSALLIK

Derinlerde kökleşmiş değer ve beklentilerin şekillendirdiği gündelik hayat ile hayatın değişen gerçekliği arasında bağın kurulmasında eğitim temel belirleyicidir. Genel manada eğitim, bireylerin bütün yaşamında süreklilik taşıyan bir etkinlik olarak hayata uyumunu sağlayan bir süreçtir. Eğitim etkinliği sonucunda bireyler yeni bilgiler edinip, bu bilgileri kullanmayı sağlayıcı donanımı elde etmektedirler. Eğitim, bilgi ve beceri seviyesini yükseltme yanında değerler ve tutumlarda farklılaşma gerçekleştirmeyi amaçlayan bir süreç olarak geliştirme ve yetiştirmeye yönelmektedir. Dolayısıyla, günümüzün eğitim sisteminin temel amaçlarından birisi bireyleri iş bilgisi ve sosyal bilgi için hazırlamaktır (Lakkala, vd, 2005:1).

Toplumsal yapı içerisinde sistemi oluşturan kurumlar işlevsel bir bütün oluşturdukları için aralarında fonksiyonel bağlılıklar vardır. İşlevselliğin ve bütünleşmenin sağlanması başarı açısından ön koşuldur. Eğitim sisteminin unsurları açısından baktığımızda süreci etkileyen birçok tarafın varlığı görülmektedir. Makro bakış açısıyla eğitim, toplumun yaratıcı gücünü ve üretkenliğini yükselten, sosyo-ekonomik gelişme çabasının gerçekleşmesini sağlayacak nitelik ve nicelikte elemanların yetişmesini garanti altına alan etkili bir araçtır. Bu anlamıyla eğitim hedefi, bireylere kazandırılacak yeterliği açık ve net olarak ifade etmelidir. Bu da, bir konuda bilinecek bilgileri, yapılacak becerileri, takınılacak tutumu öğrenmekle gerçekleşir. Eğitimin ifade edilen amaca ulaşma yönünde çoklu etkiyi ve düzenlemeyi içerdiği bilinmektedir. Eğitim olgusunun sahip olduğu hedefin gerçekleşmesinde farklı unsurların yer almasının ve bu unsurların ilişki ve iletişim boyutunun rolü büyüktür.

Yukarıdaki diyagramda eğitim sisteminin tarafları ve sistemin temel dinamikleri görülmektedir. Öğrenci, öğretmen, öğrencinin ailesi, kurum (okul) ve dışsal dinamikler (sosyo-ekonomik süreç, mevzuat v.b.) eğitim sistemini oluşturmaktadır. Sistemin başarısı söz konusu unsurları dengeli biçimde buluşturma ve kaynaştırma zorunluluğunu içermektedir. Söz konusu buluşmanın odak noktasında ise öğretmenler yer almaktadır. Sistemin temel dinamiği olarak öğretmenlerin sahip olduğu özellik ve taşıdığı karakteristik asıl yönlendirici olarak değer bulmaktadır (Sezgin, 2009, 646). Çünkü sistemin yapısal özellikleri, büyüklüğü, sektördeki farklılıklar, sisteme giriş koşulları ve engelleri, işleyişle ilgili olarak uygulamaların geliştirilmesi sistemin başarısını etkileyen değişkenleri olsa da, öğretmenlerin sistemde yer alış biçimi ve meslek algılayışları önem taşımaktadır. Sistem ve okul koşullarından kaynaklanan bir takım sorunların varlığı öğretmenlerin meslek algılayışları ve örgütsel bağlılıkları açısından engel oluştururken eğitim sürecinde yeniliklerin başarılı uygulanabilmesi ve okulun gelişmesinde faaliyetlerin ana merkezinde öğretmenin varlığı kendini hissettirmektedir (Roberts, 2009: 374; Sezgin, 2009: 630). Örgütsel bağlılık ve kendini geliştirme bağlamında öğretmenleri olumsuz etkileyen durumun kaynakları arasında ücret yetersizliği (Yılmaz ve Taşdan, 2009:119) ve okul yönetimiyle yaşanan sorunlar yer almaktadır. Okul yöneticilerinin meslek eğitimi sırasında okul yönetimi konusunda yeterince geliştirilmiş olmamaları yönetimle ilgili sorunların kaynağını oluşturmaktadır (Gigante ve Firestone, 2008).

Eğitim; öğretmek ve öğrenmek, yol göstermek, yönlendirmek, kılavuzluk yapmak, hedeflenen şekle getirmek, şekillendirmek, belli taraflara çekmek anlamlarını taşımaktadır. Eğitim bu manada ele alındığında temel iki tarafla karşılaşmaktayız. Bunlar eğiten (öğretmen) ve eğitilen (öğrenci) dir. Eğitilen ya da eğilecek olan; biçimi olmayan, yönlendirilmeye ihtiyacı olanlardır denilebilir (Torum, 2003: 38). Bu görevi yerine getiren de öğretmenlerdir. Eğitim sürecinde en önemli faktör olarak öğretmen kalitesinin ele alınması üzerinde duran güçlü kanıtlar mevcuttur (Rivkin, vd, 2001). Öğretmenin kaliteli bir eğitim sunabilmesinde dış faktörlerin önemine vurgu yapılırken eğitim süreci unsuru olarak ele alınan okulun gerek fiziki şartlarının ve gerekse teknolojik donanımının hem öğretmen ve hem eğitim süreci üzerindeki etkisi ortaya konulmaktadır. Sınıftaki öğrenci sayısının fazlalığı her bir öğrenci ile ilgilenilmesini ve sınıfın idaresini zorlaştırırken (Eartman ve Lemasters, 2009: 324-325; Taner, 2009), teknik yetersizlikler de eğitim sürecini öğretmen motivasyonunu olumsuz etkilemektedir (Eartman ve Lemasters, 2009: 333; Tanner, 2009). Öğretmenlerin kendilerini kuşatan okul şartlarının yanında başka faktörlerle de etkileşim içinde oldukları göze çarpmaktadır.

Öğretmenlerin meslek yaşamlarında öğrenciler, öğrenci velisi ve meslektaşları ile etkileşim içinde buldukları görülürken (Wheatley, 2005) eğitim süreci içinde öğrenci ve ailesinin etkisinin büyük olduğu dile getirilmektedir (Eyal, 2008:111). Özellikle ailenin eğitim sistemine katkısı, en azından olumsuz etkisinin bertaraf edilmesi yönünde çabalara ihtiyaç bulunduğu vurgulanmaktadır (Eyal, 2008: 99-100).

Öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerinin değerlendirildiği alanlar şöyledir: sınıf yönetimi, demokratik okullaşma ve profesyonelleşme, öğrencilerin öğrenme karakteristiği ve ihtiyaçları keşfetme ve öğretme çakışması ve teknoloji kullanımıdır (Sands ve Goodwin, 2005). Görüldüğü gibi sistem içerisinde çok yönlü katkısı olan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer yandan dinamik bir süreç olarak eğitim, değişimi ve yeniliği içeren bir süreçtir. Günümüzde ise sistemin yenilik ihtiyacı şiddetlenmiştir. Çünkü yenilikler, aynı zamanda modern eğitim sisteminin eklenmiş dengesini yakalamak için keşfin yeni bir türüne yönelik farkındalık sunar (Kollias, vd., 2005). Yeniliklerin sisteme eklenmesi de öğretmenlerin çabasıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla öğretmenler sistem içerisinde hem bireysel unsur olarak yer almakta hem de diğer unsurların sistemle bütünleşmesinde ve kaynaşmasında etkin rol oynamaktadır.

ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı

Eğitim, farklı kaynaklardan beslenen ve desteklenen bir süreç olması yanında aynı şekilde değişik sorun ve öncelikleri olan yapıya sahip bir oluşumu sunmaktadır. Eğitim sürecinde özellikle öğretmenlerin yer alış biçimleri sistemin etkinliğini etkileyen bir unsur olarak önem kazanmaktadır. Bu nedenle mevcut yapı içerisinde eğitim sürecinin temel aktörleri olan öğretmenlerin yaklaşım ve algıları ile sistem içerisinde kendilerini tanımlayış biçimlerini ortaya koymak önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmada eğitimde yaşanan sorunların yönü ve kaynaklarına ilişkin öğretmenlerin yaklaşımlarını ve bu noktada kendilerini değerlendirmelerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Öğretmenlik, diğer mesleklerle karşılaştırıldığında özelliği olan bir meslek olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla öğretmenlerin meslek algıları, değerlendirmeleri ve tutumları araştırılmış; meslek aidiyeti ve mesleki bağlılıkla birlikte sisteme entegrasyonu noktasında algılama ve yaklaşımları ortaya konulmuştur.

Diğer yandan eğitimle ilgili olarak dile getirilen sorunun kaynağına ilişkin farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu noktada, öğretmenlerin kendilerine ve sisteme yönelen dışsal etkenleri değerlendirme biçimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada özellikle şu soruların yanıtı aranmıştır:

- Öğretmenlerin meslek bilinci ne düzeyde?
- Öğretmenlerin mesleki bağlılıkları ve aidiyetleri nasıl oluşmakta?
- Sistem içerisinde öğretmenlerin kendilerini algılayışını belirleyen nedir?
- Eğitim sistemine yönelik sorunlara ilişkin hangi değerlendirmeleri yapmaktalar?

Araştırmanın Yöntemi Ve Veri Toplama Araçları

Araştırma, temelde örnek olay çalışması niteliğindedir. Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın ulaşmayı hedeflediği bulguları elde etmeye imkân verecek soruları içeren bir soru yönergesi oluşturulmuş, hazırlanan soru yönergesi yardımıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Soru yönergesi öğretmenlerin eğitim süreci içerisinde kendilerini ve mesleklerini algılayışları, öğrenci, sistem ve kuruma ilişkin etkilenme süreci ve değerlendirmelerine yönelik tutumları içermektedir.

Araştırma, 3 aylık bir süre içerisinde gerçekleştirilmiş, görüşmeler öğretmenlerin ders çıkışı ve ders aralarında gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler sınıflandırılarak, tablolaştırılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Örneklemin belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Toplam 203 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 78, 8'i (n=160) devlet okulu, % 21,2'si (n=43) özel okulda görev yapmaktadır. Bunların % 40,9'u (n=83) genel, % 27,6'sı (n=56) meslek, % 20,2'si (41) Anadolu, % 6,4'ü (n=13) fen, % 4,9'u (n=10) süper lise de görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri de şöyledir;

Araştırmaya katılanların % 62,5 'si (127) kadın, % 37,5 (76) erkektir. % 68,5'i (139) evli, % 31,5'i (64) bekârdır. Çocuk sayısı incelendiğinde bir veya iki çocuğa sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan grup yaş itibari ile incelendiğinde, yaş ortalamasının 32,9 olduğu görülmektedir. Bu da genç bir grubun varlığını göstermektedir. Sakarya'da bulunma süreleri ise ortalama 11,5 yıldır. Çalışma yılı ortalaması ise 9,7 yıldır.

Bulgular ve Değerlendirme

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler yüzde değerleri ve frekansları hesaplanarak tablolaştırılmıştır.

Meslek Bilinci, Aidiyeti ve Bağlılığına İlişkin Tutumlar

Araştırmada öncelikli olarak öğretmenlerin meslek bilinci ve mesleğe yönelik bağlılığı araştırılmıştır. Özellikle "öğretmenler sahip oldukları mesleği nasıl tanımlıyorlar?" ya da "öğretmenlere göre öğretmenlik nedir?" sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin mesleklerini tanımlarken özellikle "kutsal", "topluma yararlı" ve "toplum katmanının üst noktalarını ifade eden meslek" yönünde bir tanımlama kullandığını göstermektedir. Aşağıdaki tabloda, öğretmenlik mesleği ve içeriğine yönelik tanımlamaları görülmektedir.

Tablo:1 Mesleki Tanımlama

	N	%
Bilgi aktaran	145	72.5
Eğitim ve öğretimden sorumlu	29	14.5
Öğretici	21	10,5
Diğer	5	2,5

Meslek üyelerinin yaptıkları işin içeriği ve niteliğine ilişkin yaklaşımları sorgulandığında "bilgi aktaran rolünü" ön plana çıkardıkları görülmektedir. Öğretmenler, öğretmenlik mesleğinin içeriğini ve tanımını teorik bakış

açısıyla “eğitim ve öğretimden sorumlu” ve “yol gösterici” olarak ifade etseler de pratikte “bilgi aktaran” konumuna dikkat çekmektedirler. Özellikle bilgi üretme noktasında sınırlılıklarını dile getirmişlerdir. Mesleğin teorik içeriğinin sunduğu avantajlı konumun gerçek hayatta değer yitimine uğradığına yönelik görüşler de sıklıkla ortaya konulmuştur.

Öğretmenlik mesleğinin içeriği incelendiğinde proje üretme, yönlendirme, yatay ve dikey sosyalleşmeyi sağlama, yönlendirme, keşfetme, alternatif düşünce ve işbirliği sağlama, yansıtma, pozitif ve negatif tecrübe sağlama gibi farklı içeriği söz konusu olmaktadır. Ancak uygulamada öğretmenlik mesleği birçok rol ve sorumluluktan soyutlanan bir içeriğe büründüğü yönünde düşünce dile getirilmiştir. Bu sonucun altında yatan nedenler incelendiğinde hem sistemden hem de öğretmenlerden kaynaklanan bulguların varlığı dikkat çekmektedir. Sistemin sınırlayıcı niteliği yanında öğretmenler açısından çok yönlü çabayı sergilemeye yönelik teşvikin yetersizliği ve desteğin yokluğu önem kazanmaktadır. Bu sonuç özellikle devlet okullarında belirginleşmiştir. Özel okullarda görev yapanların meslek algılayışına yönelik içeriğin zenginleştiği görülmektedir. Devlet okulunda görev yapan öğretmenlere göre özel okul öğretmenleri açısından çok yönlü faaliyetin varlığı dikkat çekmektedir. Mesleki tatmin açısından daha avantajlı oldukları tespit edilmiştir. Buna karşı iş yükü açısından şikâyet de yine bu grupta sıklıkla ifade edilmiştir. Ancak bu durum bir olumsuzluk olarak değerlendirilmemektedir. Aksine, devlet okullarında öğretmenlik, sıradanlaşan bir meslek olarak dönüşüme uğramakta, içerik zenginliği kaybolma eğilimi göstermektedir.

Sistemin Unsurlarına İlişkin Yaklaşımlar

Öğretmenlerin mesleki tutumları ve eğitim sistemini değerlendiriliş biçimi ele alınırken dört farklı açıdan inceleme yapılmıştır. Öğretmenlere ilişkin faktörler (öğretmenin mesleki tutumu), kurumsal faktörler (çalışılan eğitim biriminin sunduğu imkânlar), öğrenci profili (öğrencinin düzeyi, velinin öğrenci ve okulla ilgili tutumu v.b.), eğitim sistemi (sistem) ile ilgili unsurlara ilişkin öğretmenlerin tutumları incelenmiştir. Öncelikli olarak sistemin temel yürütücüler olan öğretmenlerin mesleğe ilişkin algılamaları ve yaklaşımları araştırılmıştır.

Öğretmenlerin içinde yer aldığı sisteme ve mensup oldukları mesleğe ilişkin tutumları önem taşımaktadır. Sistemin aksayan yönlerine ilişkin hangi etkenin ön plana çıkarıldığı da sürecin uygulayıcıları tarafından dile getirilmesi çözüm üretilmesinde yönlendirici olacaktır. Çünkü eğitim sistemi ve öğretmen arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Bu nedenle öğretmenlerin bakış açısı, yaklaşım ve sorunlarını iyi bilmek gerekmektedir.

Tablo 2: Bireysel Faktörler

	KATILYOR		KARARSIZ		KATILMIYOR	
	n	%	n	%	n	%
Meslek seçiminde bilinçli ve istekliydim	169	83,3	19	9,4	15	7,4
Mesleği yapmaktan mutluluk duyuyorum	174	85,8	21	10,3	8	4,0
Mesleki gelişime yönelik seminerler yetersiz	155	77,5	10	5,0	35	17,5
Mesleğimiz özel bir yetenek gerektirir	10	5,0	124	62,0	66	33,0
Mesleğimle ilgili yayınları yeterince takip edemiyorum	128	64,3	17	8,5	54	27,1
Mesleğin sunduğu toplumsal saygınlık azalmakta	117	57,9	31	15,3	54	26,8
Ücret yetersizliği olumsuz etkilemektedir	115	57,5	14	7,0	71	35,5
Ek iş yapmak zorundayım	95	47,8	21	10,6	83	41,8
Zaman ilerledikçe çalışma şevki azalmaktadır	56	27,6	38	18,7	109	53,6
Sistem içerisinde meslek mensubu olarak kendimi söz sahibi hissetmiyorum	109	53,6	38	18,7	56	27,6
Kendimi geliştirme yönünde teşvik unsuru yetersiz	100	49,3	52	25,6	51	25,1
Kariyer imkânının yetersiz olduğunu düşünüyorum	80	39,4	100	49,3	23	11,3
Daha uygun bir iş bulursam bırakmayı düşünüyorum	40	19,7	50	24,6	113	55,7

Bir sistemin ve sürecin başarılı olabilmesi sürecin temel aktörlerinin sistem içinde kendilerini değerlendiriliş biçimleriyle paralellik taşımaktadır.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi öğretmenler, “meslek seçiminde bilinçli ve istekli olduğunu” ifade etmiştir. Yapılan araştırmada özellikle kadın öğretmenlerin meslek seçiminde daha bilinçli ve istekli olduğu görülmüştür. Söz konusu sonucun nedenleri araştırıldığında kadınların öğretmenliği “kadın mesleği” olarak algılamasından, ailelerinin yönlendirmesinden ve esnek oluşundan dolayı tercih etiği yönündedir. Öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere göre daha fazla istihdam imkânı sunması ve istikrarlı oluşu diğer mesleklere göre daha fazla istenir kılmaktadır.

Bununla birlikte öğretmenlerin “mesleği yapmaktan mutluluk duydukları” yönünde bulguya ulaşılmıştır. Meslekleri ve işleri ile ilgili olarak sıkıntıları olsa da mesleğin mensubu olmaktan mutluluk duyduklarını ifade

etmişlerdir. Öğretmenlerin mesleki tutumları bütünsel olarak incelendiğinde pozitif bir bakış açısının varlığı dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin mesleklerine ilişkin olumlu tutumları yanında toplumsal statüsüne yönelik negatif değerlendiriş kendini hissettirmektedir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi ve bu mesleğe giriş ve meslekte kalma yönündeki taleplerinin artırılması için öğretmenliğin nitelik ve şartlarına yönelik köklü politika değişikliklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Güvence ve itibar sunarak, sistemin etkin ve yararlı üyesi olarak görülme konusunda tereddütleri ortadan kaldırılması gerekmektedir. Çünkü sisteme eklenmesi noktasında kopukluk söz konusu olmakta, mesleklerinden dolayı ayrıcalık hissetmedikleri de anlaşılmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki saygınlığının azalması daha çok gelir bağlantılı bir oluşumu göz önüne sunmaktadır.

Meslekle ilgili sorunlar araştırıldığında sorunların maddi unsurlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenliğin çekiciliğinin artırabilmesinin direkt yolu, hayat standardının yükseltilmesidir. Sıklıkla dile getirilen bir durum olarak “ücret yetersizliğinin” mesleki bağlılık ve kendini geliştirme yönünde engel teşkil ettiği tespit edilmiştir. Belirli hayat standardına sahip olabilmek için ikinci bir uğraşa yönelindiği görülmektedir. Özel kurs verme veya dershanede çalışmanın tercih edilmesi gibi yollara başvurulmaktadır.

“Bir öğretmen olarak toplum, veli, öğrenci gözünde saygınlığımı koruyabilmek için belirli hayat standardı ve yaşam biçimi sergilemem gerekir, giyim, sosyal aktiviteler gibi....elbette bunun için de para gerekir..”

Yukarıdaki ifadeden de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin belirli bir hayat standardını kavuşabilmesi için gelir düzenlemesine ihtiyaç vardır.

Diğer yandan mesleki gelişime yönelik çabalar yetersiz kalmaktadır. Öğretmenlerin kendilerini yetiştirme ve geliştirme olanaklarının kısıtlı olması, hem bireysel gelişim hem de sistemin iyileşmesi açısından gereklidir. En azından yeni başlayan bir öğretmenin çalıştığı bölgeye uygun hale getirilmemiş olması, öğretmenler için ayrı adaptasyon programlarının olmaması ve hizmet içi eğitimin öğretmenlik yapılan okullarda yapılmamış olması uyumun yetersiz olmasına neden olmuştur.

Toplumları değişime uydurma işlevine sahip olan eğitim etkinliğini yerine getirenlerin sürekli bir bilgilendirme süreci içerisinde olması gerekmektedir. Bunu da sağlayan kendi alanları ile ilgili yayın ve dokümanları takip etmeleridir. Günümüz toplumlarında bilginin üretilme ve yayılma hızı oldukça fazla olmaktadır. Bu süreçte önceki eğitim sistemlerinde genellikle bilginin yayılması işlevini yerine getirme rolü verilen öğretmenlerin bilgi üretme açısından da etkin rol alabilmeleri istenmekte ve zorunlu kılınmaktadır. Çünkü meslek ve vasıfların yerini becerilerin alması beklenen değişim sürecinde öğretmen yetiştirme sistemleri de gözden geçirilmeye başlanmıştır. Yarıncı toplumun işlevsel bireyleri artık pasif katılımcı yerine aktif katılımcı olacaktır. Bu nedenle yetiştirecek olan öğretmenlerin de buna göre hazırlanması gerekmektedir. Bir öğretmenin mesleğinde başarılı olabilmesi, yeterli bir genel kültüre, konu alanıyla ilgili olarak yeterli düzeyde bilgi ve tecrübelerine sahip olması ve kendini sürekli yenileyen bir anlayışa sahip olmasına bağlıdır. Öğretmenlerin statüsü, öğretmenlerden beklenen mesleki yeterlilik düzeylerinin artırılmasıyla yükseltilebilir.

Çalışma yılı arttıkça mesleki şevkin azalıp azalmadığı araştırıldığında çalışma yılı ile çalışma şevki arasında negatif bir ilişki bulunmamıştır. Ancak çalışma yılı arttıkça meslek ve iş biçimi ile ilgili olarak sıradanlığın ve tek düzeliğin kendini hissettirdiği yönünde görüşler de belirtilmiştir. Söz konusu durumun rahatsızlığını hisseden meslek mensuplarının yüksek lisans gibi eğitim süreçlerine yöneldiği dikkat çekmektedir. Meslek üyesi olarak, mesleklerine yönelik etkili inanç ihtiyacının varlığı hissedilmektedir.

Öğretmenlerin mesleği bırakma eğilimleri incelendiğinde hiç de küçümsenemeyecek bir isteğin varlığı görülmektedir. Özellikle devlet okullarında görev yapan genç ve mesleğin ilk yıllarındaki öğretmenlerde eğilim yükselmektedir. Cinsiyet açısından incelendiğinde erkeklerde ve yabancı dil, matematik gibi alternatif iş olanakları olan branşlarda istek artmaktadır. Söz konusu isteğin oluşumunda etkili nedenler araştırıldığında, gelir, iş yeri, yönetimin tutumu ve alternatif iş alanları ifade edilmiştir. Yine de iş bırakma eğilimin bireysel karakterli olduğu görülmektedir. Yaşam maliyetleri ile ilgili sorun önem kazanmaktadır. Ücret dışı unsurlar açısından da okullarındaki yönetimle ilgili memnuniyetsizlikleri göstermektedirler. Sosyolog, psikolog ve endüstri ilişkileri uzmanları çalışanın işi bırakma kararının oluşumunu maddi olmayan unsurları ön plana çıkarırken ekonomistler işi bırakma kararının verilmesinde temel motive edici olarak ücreti dikkate alırlar (Falch ve Strom, 2005). Söz konusu sonuç öğretmenler için de benzerlik göstermektedir.

Bireysel işi bırakma kararının verilmesinde ücret dışı unsurlar da önemlidir. Nitelikli öğretmenlerin işe alınması ve meslekte tutulması, mesleğe giriş ve meslekte tutma konularının iyileştirilmesi için mesleğin statüsünü geliştirecek stratejilerin değerlendirilmesi ve ileri aşamalarda yapılabilecek çalışmaların belirlenmesiyle gerçekleştirilebilir.

Tablo 3: Kurumsal Yaklaşımlar

	KATILYOR		KARARSIZ		KATILMIYOR	
	n	%	n	%	n	%
Öğrenci mevcudunun yüksekliği olumsuz etkilemektedir	169	83,2	14	6,9	20	9,9
İş arkadaşları ile yeteri düzeyde diyalog kurulamamaktadır	189	94,0	5	2,5	7	3,5
Aynı branştan birkaç öğretmenin varlığı olumlu etkilemektedir	188	92,6	10	4,9	5	2,5
Teknik yetersizlikler oldukça fazla	187	92,6	3	1,5	12	6,0
Okulun bulunduğu yer ve mekân belirleyici olmakta	178	90,3	9	4,5	10	5,0
İdarecilerin tutumu etkilemekte	150	84,7	2	1,1	25	14,1
Rutin işlerin yoğunluğu şevkimizi azaltmakta	180	88,7	3	1,4	20	9,9
Teknoloji kullanımı konusunda sıkıntı yaşanmakta	103	50,7	67	33,0	33	16,3

Yapılan araştırmada kurumsal faktörlere yönelik değerlendirmelerde sınıf mevcudunun fazlalığı ve teknik yetersizlikler (bilgisayar, doküman v.b.) önem kazanmaktadır. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi kurumsal faktörlerden önem taşıyan öğrenci mevcudunun yüksek olmasıdır. Ortalama sınıf mevcudu 31 olarak tespit edilmiş, öğretmenlerin ideal sınıf mevcudu tanımlaması ise 22'dir. Öğrenci mevcudunun fazlalığı her bir öğrenci ile ilgilenmesini ve sınıfın idaresini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Özel okullarda öğrenci mevcudu ortalamasının altında, devlet okullarında ise sınıf mevcudu daha yüksektir. Bu da gösteriyor ki, öğrenci fazlalığı devlet okulları için sorun teşkil etmektedir.

Öğretmenlerin ders saatinin fazla olmasına yönelik bir sorun dile getirilmemektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ders saati incelendiğinde, haftalık ortalama ders saati 6,8 iken, ideal ders saati 5,3 olarak belirtilmiştir. Görüldüğü gibi mevcut ders saati ile ideal olarak ifade edilen ders saati arasında önemli bir fark söz konusu değildir. Özel okullarda haftalık ders saatinin daha fazla olduğu ve yine bu okullarda öğretmenlerin ders dışı etkinliklerde de yoğun olarak yer aldığı, kurumsal faaliyetleri organize etmekle sorumlu olduğu görülmüştür. Buna karşı devlet okullarında ders odaklı yer alış biçiminin temel özellik olduğu, ders dışı sorumluluklarda yük olarak algılandığı görülmektedir. Bunun nedeni araştırıldığında yönetimden gelen görev verme anlayışının varlığı dikkat çekmekte ve sorumluluğun benimsenememesine yol açmaktadır. Ayrıca faaliyetlerin bireysel istek ve çabalarla gerçekleştiği görülmektedir. Bu da gösteriyor ki öğretmen hem sistem hem de kurumyla tam bütünleşme yaşamadığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Örgütsel bağlılık açısından da dezavantajlı bir durumu sunmaktadır.

Diğer yandan yönetimle bütünleşme ve amaç birliğine ulaşma noktasında sorunların yaşandığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin meslek eğitimi sırasında okul yönetimi konusunda yeterince geliştirilmiş olmamaları yönetimle ilgili sorunların kaynağı olarak ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin statüsü, dolayısıyla da mesleki bağlılığı öğretmenlerin çalışmalarının (iş yükünün) yeniden organize edilmesi yoluyla da geliştirilebilir. Bu, öğretmenlerin daha üstün nitelikler kazanmaya yoğunlaşmaları ve bu doğrultuda daha rutin idari görevlerin azaltılması yoluyla gerçekleştirilebilir. Öğretmenlerin genel iş yükü, sürecin diğer unsurlarının sorumluluk almaları sağlanarak azaltılabilir. Böylelikle mesleki gelişimleri için daha fazla zaman sunulabilir.

Meslek ve yaptıkları işin değerinin ve öneminin bireysel unsurlar dışında farklı dışsal etkenlere de bağlı olduğu görülmektedir. Öğretmeni ideallerinden uzaklaştıran bir sistem içerisinde değer yitiminin başlaması kaçınılmazdır. Aşağıdaki ifade bunu kanıtlamaktadır.

"Kendimi sınırları ve kuralları belirlenmiş bir düzenin sadece uygulama noktasında bir parçası hissediyorum, sanki bu aşamada devreye giren bir unsur..."

Çünkü sistem bireysel uygulama seçeneklerini kısıtlayan ve alternatif stratejilerine izin vermeyen niteliği ile sıklıkla eleştirilmektedir.

Diğer yandan sistem içerisinde meslek mensupları arasında diyalog ve işbirliğinin de tesis edilmesi noktasında sorunlar vurgulanmaktadır. Özellikle sistem içerisinde bunu destekleyici mekanizmaların yokluğu dile

getirilmiştir. Mesleki uygulamalarda bireyselliğin azaltılarak, mesleki becerilerin geliştirilmesine de katkı sağlayan ekip ruhu ile çalışma yöntemlerinin geliştirilmesi yönünde isteğin varlığı görülmektedir.

Tablo 4: Öğrenci Profili

	KATILİYOR		KARARSIZ		KATILMIYOR	
	n	%	n	%	n	%
Öğrenci seviyesi, ilgisi ve bilinç düzeyi temel belirleyicidir	195	96,0	1	0,5	7	3,4
Velinin okula ve öğrenciye ilgisi oldukça önemlidir	193	96,0	2	1,0	6	2,9
Öğrenci ailesinin eğitim seviyesi ile başarı arasında ilişki vardır	182	90,1	9	4,5	11	5,5
Öğrenci ailesinin gelir seviyesi arasında ilişki vardır	81	40,7	43	21,6	75	37,7
Öğrenciler arasındaki rekabet önem taşımaktadır	79	41,6	40	21,1	71	37,4
Öğrencilerin hedefinin varlığı	129	63,5	52	25,6	22	10,8
Öğrencilerin gelecek beklentileri	138	68	45	22,1	20	9,9

Eğitim süreci öğrenci profili ve öğrencinin mensup olduğu sosyal yapıdan da etkilenmektedir. Öğretmenlerin öğrenci profiline ilişkin değerlendirmeleri yukarıdaki tabloda görülmektedir. Öğrenci profili eğitimdeki başarıyı etkileyen birincil faktörlerdendir. Öğrencinin okula ve sisteme ilgisi, bilinç düzeyi ve geleceğe yönelik beklenti düzeyi belirleyici olarak, önem taşımaktadır. Ancak bireysel öğrenciden çok öğrencinin ailesi ve ailenin karakteristiği temel unsur olarak değer bulmaktadır. Bu noktada iki tavır belirleyici olmaktadır. Veliler iki farklı uçta yer alan bir yaklaşım içerisinde bulunabilmektedirler. Bir bölümü tamamen eğitim sürecini özellikle de öğretmenleri yönlendirmeyi, bir kısmı ise okulla ve öğretmenle kopuk bir yaklaşımı benimsemektedir. İkinci gruptakiler, okuldan kendilerine çağrı olduğunda iletişime geçebilmekte, okuldan gelen çağrıya yanıt vermekte, bunun dışında öğrencinin eğitim sürecinden kendini soyutlamaktadır. Ailelerin bu tavırları sonucunda öğretmenler, çok yönlü etki ve direnişle karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Bu nedenle öğrencilerin ve öğrenci ailesinin sistemin ayrılmaz bir parçası olan uyumlu ve süreci tehdit etmeyecek bir yaklaşım içinde olması gerekmektedir.

Eğitimdeki sorunlar sadece sistemden ya da kurumsal unsurlardan kaynaklanmamakta, bizzat öğrenci ve mensubu olduğu ailenin de etkisi büyük olmaktadır. Öğrenci ailesinin okula ve öğrenciye ilgisi belirleyici unsurlardan birisidir. Öğrencinin yetersizliği öğretmenin en gayretli çabalarını bile sonuçsuz kılabilir. Öğretmenlerin farklı kültürü ve öğrenme becerisine değişik ihtiyaç ve beklentilere sahip öğrencileri yönlendirmede rehber ve desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu doğrultuda öğrenciler arasındaki başarı ve eğitim fırsatları açısından farklılığın ısrarcı örneği üzerine odaklanılmalıdır (Achinstein ve Athanases, 2005). Eğitim sistemi çok yönlü ilişkiyi gerektirmektedir. Öğrenciler, öğrenci velisi, idareciler ve sistemin kendisinden

kaynaklanan çok yönlü ilişkinin merkezinde yer alan öğretmenler her bir tarafı idare eder bir konumda bulunmaktadır. Öğretmen öğrenci ve öğrenci velisiyle sistem içerisinde dolaysız biçimde etkileşim halindedir. Dolayısıyla öğretmenler, öğrenci, veli ve idare üçlüsünün istekleri arasında kaldıklarını görülmektedir. Diğer yandan aile öğretim sorumluluğundan da dışlanmış durumdadır. Bu da eğitimin tüm sorumluluğunu öğretmene vermektedir. Dolayısıyla, öğrenci ve öğretmen arasında dengeye doğru bir geçişe ihtiyaç bulunmaktadır.

Tablo 5: Eğitim Sistemi

	KATILYOR		KARARSIZ		KATILMIYOR	
	n	%	n	%	n	%
Eğitim sistemindeki istikrarsızlık ve sürekli değişim	191	96,0	4	2,0	4	2,0
Sistemin hantallığı	170	84,6	19	9,5	12	6
Müfredatın esnek olmaması	144	71,7	12	6,0	45	22,4
Ders programları öğretmen ihtiyacını dikkate almaması	133	67,1	17	8,6	48	24,2
Sınıf geçme sistemi	195	96,0	1	0,5	7	3,4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde sistemle ilgili olarak en belirgin sorunlardan birisi sistemdeki istikrarsızlık ve plansız gerçekleşen değişimdir. Sistemin her yeni öğretim dönemine farklılaşan bir yapıyla girmesi öğretmenler açısından önemli bir çıkmaz olarak ifade edilmektedir.

Eğitim sistemi, bir ölçüde bireyleri değişime uyum sağlama becerisi kazandırma görevini yerine getirmektedir. Dolayısıyla sistemin değişime açık bir yapısının olması gerekmektedir. Ancak müfredatın esnek olmaması eğitimin bu işlevini geçersiz kılmaktadır. Eğitimin sürekli değişen koşullara uyum sağlama açısından gerektirdiği şartlar kadar devamlılık arz etmesi gerektiği görülmektedir. Aynı şekilde eğitim metodu ve içeriği de değişim ve gelişimlerle paralel olarak yenilenmeli, ihtiyacı karşılaması sağlanmalıdır. Ayrıca eğitimin dışarıdan zorla dayatılan bir olgu olmaktan çıkarılıp, ona bireylerin gönüllü olarak katılım sağladığı bir sistem niteliği kazandırılmalıdır. Dolayısıyla sistemin esneklik ve istikrarın birlikteliğini sağlamaya ihtiyacı bulunmaktadır.

Ancak, mevcut eğitim sistemi planlı ve istikrarlı bir yapılanma ihtiyacından kaynaklanan değişimi içermek yerine, dışsal müdahaleler biçiminde gerçekleşen bir oluşumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla sistemin birincil tarafları olan öğretmen ve öğrenciler çok fazla etkilenecek uyum sorunu yaşamakta, bu da tarafların yeni düzenin getirdikleriyle uzlaşmasını zorlaştırmaktadır. Sürekli değişimin sistem içerisinde belirsizlik alanları meydana getirerek, boşluk ve başıboşluk kendini hissettirmektedir. Söz konusu durum aşağıdaki ifade ile özetlenmiştir;

“Bu yüzden, biz öğretmenler olarak hiçbir otoritesi kalmayan, sadece derse girip çıkan bireyler haline geldik...”

Öğretmenler eğitim sisteminde kendilerinin çok fazla önemsenmediğini ve sürecin dışında, sadece alınan kararları uygulayıcılar olarak değerlendirildiğini ifade etmektedirler. Sistem içinde öğretmenler kendilerini

kısmen edilgen olarak görmekteler, sistemin içinde ancak sürekli değişen ve değişimlerden haberdar edilenler olarak algılamaktadırlar (Li ve Hung, 2009). Sistemin vaat ettiği güvenlik, istikrar ve saygınlık da yok olmaktadır. Sistem içerisinde konumunun zayıfladığı yönündeki düşünce sıklıkla ifade edilmiştir. Özellikle geçme sistemine bağlı olarak öğretmenin yaptırım gücü ve etkinliğinin azaldığı belirtilmiştir.

Öğretmenler açısından eğitim sürecinde yaşanan sorunlara yönelik ifade edilen dört unsur da kaynak oluşturmaktadır. Söz konusu unsurların sistemin başarısı üzerine etkisi incelendiğinde, eğitim sistemi, öğrenci profili, kurumsal unsurlar ve kişisel yaklaşımlar biçiminde bir sıralamayı sergilemektedir. Bu da gösteriyor ki, öğretmenler eğitim sürecine ilişkin değerlendirmede sistemin işleyişini birincil faktör olarak görmektedirler. Özellikle sisteme yönelen dışsal müdahalelerin sistemin, uyumlu ve kendi dinamiklerine işlerlik kazandıran bir yapılanmaya ulaşamadığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇ

Eğitim, bireylerin toplumsal alanda yerlerini almak için gerekli bilgi, beceri ve anlayışı kazanarak, kişiliklerini geliştirmelerini sağlayan bir etkinliktir. Bu amaçla eğitim esnek bir yapılanmayla değişikliklere uyum sağlamasını mümkün kılacak bir düzende olmalıdır. Eğitim sürecinin, bu amacı sağlama yönünde çok farklı kaynaktan beslenen sorunlar içerdiği bilinen bir gerçektir. Bu noktada sistemin temel unsuru olan öğretmenlerin sorunu algılayış ve değerlendiriş biçimi önem taşımaktadır. Öğretmenlerin etkinliklerinin toplumsal fayda sağlayabilmek amacıyla yaratıcılık ve somut imkânları değerlendirip, gündelik hayatta kullanılabilir hale getirebilmesi için sistemdeki yer alış biçimi temel unsurdur. Öğretmenlerin sistem içerisinde ortaya çıkan sorunların kaynağına ilişkin yaptığı değerlendirmede, ilk sırayı sistemin işleyiş almakta ve öğrenci profili, kurumsal unsurlar ve bireysel faktörler de sırayla belirleyici olarak değerlendirilmektedir. Sistemin işleyişine dışsal müdahale ve yönlendirmelerin fazlalığı belirleyici unsur olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında özellikle öğrenci profili ve öğrenci bağlantılı süreçler de oldukça önemsenmektedir. Farklı birikim, bilgi ve istek düzeyine sahip öğrencilere yönelik tek bir eğitim yönteminin nasıl gerçekleştirileceği ve bireylerin nasıl yönlendireceği önemli bir sorun olarak kendini hissettirmektedir. Özellikle kültürel değerlerin sınırlayıcılığı sürecin etkinliği açısından önem taşımaktadır. Bu da öğretmenlerin aşmakta zorlandıkları bir olgu olarak görülmektedir.

Eğitim sürecinde öğretmeden öğrenmeye doğru bir eğilim sergileyen bir yönlendirmeye ihtiyaç bulunmaktadır. Öğrenme hedefinin, öğretmenlerin daha bağımsız kılınmasına izin verecek biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir. Özellikle öğrenci- öğretici arasında öğrenme ilişkisine yönelik sorumluluk paylaşımını yansıtan düşüncelerin yerleştirilmesi ihtimalinin boyutları mevcut sistemin içsel mantığı içinde özel bir yer işgal etmektedirler.

Tüm bunlar da öğretmenlerin sistem içerisinde kendilerini algılayışına etki yapmaktadır. Öğretmenlerin mesleki tutumları incelendiğinde mesleki bağlılıklarının yüksek; ancak kurumsal bağlılıklarının zayıf olduğu görülmektedir. Meslek bağlılıklarının oluşumunda temel belirleyici olarak dışsal faktörler önem kazanmaktadır. Öğretmenlik mesleğin tatmin bileşenleri açısından gelir, çalışma koşulları ve saygınlığı açısından hak ettiği konuma gelememiştir. Günümüzde statünün gelire paralel değerlendirilmesi öğretmenlik mesleğinin

mensupları tarafından sıkıntının varlığı dile getirilmiştir. Daha yüksek kalitede ve sürekli mesleki gelişim imkânlarının yetersizliği de önem taşımaktadır.

Bu nedenle eğitim etkinliğinin, önceden belirlenen amaçlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve sistemin unsurlarına yansımalarının sisteme eklenmesi anlamlı olacaktır. Dolayısıyla, eğitim sürecinde karşılaşılan sorunları öğretmen bakış açılarına göre saptayıp, değerlendirmek ve bu doğrultuda sürecin iyileştirilmesine yönelik çareler üretmek gerekmektedir. Anlayışlı ve açık düşünceli alternatif eğilimler ve egemen değerler ile bütünsel tutarlılığı olan yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Özellikle genelleyci ve tek tipleyici içeriği ile öğretmenleri bireysellikten uzaklaştıran niteliği ile sıkıntıya neden olmaktadır. Bu doğrultuda öğretme işlevi yerine öğrenme etkinliği ön plana çıkarılmalı, bu noktada öğretmenin sorumluluğu azaltılıp, yetkisi artırılmalıdır.

Günümüzde gündelik deneyimin gerçek dünyası yerleşik kuralara meydan okumaya başladığında eğitimin de buna uyumlu bir gelişimi sergilemesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin ekonomik yapıya bütünüyle eklenmesi sürecine girilmesi aralarında uyum ve destek sağlamak amacıyla eğitim politikaları, ekonomik ve sosyal politikalar ile bağlantılı olarak ele alınmalıdır. Eğitim politikalarını oluşturanların, bu kapsamdaki çalışmalarını kolaylaştıracak ekonomik ve sosyal analizlere ihtiyaçları vardır.

KAYNAKÇA

- ACHINSTEIN, B. and , S. Z. ATHANASES, (2005). “ Focusing New Teachers On Diversity And Equity: Toward A Knowledge Base For Mentors”, **Teaching And Teacher Education**. Volume: 21, Issue: 7, October, P. 843-862
- EARTMAN, G., and I. LEMASTERS, Linda, K. (2009). “Teacher Attitudes About Classroom ConditionS”, *Journal Of Educational Administration*. Volume: 47, Issue: 3.
- EYAL, O. (2008). “When Parents Choose To Start Up A School”, *Journal Of Educational Administration*. Volume: 46, Issue: 1.
- FALCH, T. and B. STROM. (2005). “Teacher Turnover And Non-Pecuniary Factors”, **Economics Of Education Review**. Volume: 24, Issue: 6, December , P. 611-631
- GIGANTE, N., FIRESTONE, W. A. (2008). “Administrative Support and Teacher Leadership in Schools Implementing Reform”, *Journal Of Educational Administration*. Volume: 46, Issue: 3.
- KOLLIAS, V., N. MAMALOUGOS, X. VAMVAKOUSSI, M. LAKKALA and S. VOSNIADOU. (2005), Teachers’ Attitudes To And Beliefs About Web-Based Collaborative Learning Environments In The Context Of An International Implementation”, *Computer & Education*, Volume:45, Issue:3, November, P.295-315
- LAKKALA, M. J.LALLIMO and K.HAKKARAINEN. (Teachers’ Pedagogical Designs For Technology-Supported Collective Inquiry: A National Case Study”, **Computers & Education** Volume: 45, Issue: 3, November, 2005, P. 337-356
- LI, C. , HUNG, (2009). “Marketing Tactics And Parents’ Loyalty: The Mediating Role Of School Image”, *Journal Of Educational Administration* ,Volume : 47.
- RIVKIN, S. G., HANUSHEK, E. A., & KAIN, J. F. (2001). “Teachers, Schools And Academic Achievement”, Revised Version Of NBER Working Paper 6691.

- ROBERTS, L. W. (2009). "Measuring School Facility Conditions: An Illustration Of The Importance Of Purpose", *Journal Of Educational Administration*, Volume: 47.
- SANDS, D., I and L. D. GOODWIN (2005). "Shared Responsibility For Teacher Preparation: An Exploratory Study Of The Match Between Skills Of Clinical Teachers And Those Required Of Their Teacher Candidates", **Teaching And Teacher Education**, Volume: 21, Issue: 7, October, P. 817-828
- SEZGİN, F.. (2009). "Relationships Between Teacher Organizational Commitment, Psychological Hardiness And Some Demographic Variables In Turkish Primary Schools", *Journal Of Educational Administration*, Volume: 47.
- TANNER, C, Kenneth. (2009). "Effects Of School Design On Student Outcomes", *Journal Of Educational Administration*, Volume: 47, Issue: 3.
- TORUM, O. (2003). "Kurumsal Eğitimde Eğitim ve Oyunlar, THY'de Örnek Uygulama" , *UTED Dergisi*, Sayı: 139, Haziran, s:38-41.
- WHEATLEY, K. F. (2005). "The Case For Reconceptualizing Teacher Efficacy Research", **Teaching And Teacher Education** ,Volume: 21, Issue: 7 , P. 747-766
- YILMAZ, K., M. TAŞDAN. (2009). "Organizational Citizenship and Organizational Justice in Turkish Primary Schools", *Journal Of Educational Administration*, Volume: 47.